

11 Setembre, 2018

El Born fa cinc anys i continua buscant la seva identitat

■ El govern Colau ha diluït el caràcter simbòlic de la 'zona zero' del nacionalisme

RAMON SUÑÉ
 Barcelona

De "zona zero dels catalans", com el va definir el seu aleshores coordinador i avui president de la Generalitat, Quim Torra, a "centre de memòria", plural, segons els seus responsables, difús o esbiaixat, segons l'opinió dels seus detractors. El recinte del Born, recuperat després de més de 40 anys d'un abandonament vergonyós, aquests dies compleix els seus primers cinc anys de funcionament com a equipament cultural, cinc anys d'ençà que el president Artur Mas i l'alcalde Xavier Trias oficiessin la cerimònia de reobertura d'un espai singular, bell, extraordinàriament ric des del punt de vista històric i que en aquest temps ha viscut sota els canvis vertiginosos operats en la política i en la societat catalanes i, sobre tot, als efectes de la mudança que hi va haver a l'Ajuntament de Barcelona a les eleccions municipals del 2015. Avui, el Born continua sent un referent sobiranista, però aquest caràcter marcadament simbòlic, gairebé totèmic, que va impregnar els primers temps i l'última fase de la gestació del centre cultural, s'ha diluït parcialment com a conseqüència d'una deliberada intervenció política.

Montserrat Iniesta, doctora en Antropologia Urbana i Museologia, va ser nomenada primera directora del Born la primavera de l'any passat, després de superar 18 candidats més en un concurs públic.

2013

2018

Plaça coberta. L'antic mercat del Born és des del 2013 un espai transitable en horari diürn

ANA JIMÉNEZ

Fins aquell moment l'equipament no havia tingut formalment un director, si bé fins a la derrota convergent als comicis del 2015 Quim Torra va portar les regnes, que després va agafar el primer comissionat de programes de memòria de l'alcaldesa Ada Colau,

Xavier Domènech, i posteriorment l'historiador Ricard Vinyes. Amb la conquesta de l'Ajuntament pels comuns, el Born, per canviar, fins i tot va canviar de nom (de centre cultural a centre de cultura i memòria). El primer tinent d'alcalde, Gerardo Pisarello,

va passar a ser el gran supervisor d'una instal·lació que, en circumstàncies normals, molt probablement tindria una vinculació directa amb l'Institut de Cultura de Barcelona.

El relat cent per cent nacionalista que va caracteritzar els pri-

mers dos anys del renascut Born és història. Una exposició com la que va estrenar el centre cultural el 2013 (dedicada al setge del 1714), que pel seu contingut i orientació va posar els pèls de pun-

CONTINUA A LA PÀGINA SEGÜENT >>>

11 Septiembre, 2018

Una plaça coberta amb prop de 1,5 milions de visitants a l'any

>> VE DE LA PÀGINA ANTERIOR

ta als sectors polítics més allunyats de la causa independentista, difícilment tindria cabuda al Born d'avui, com potser tampoc no hi hauria lloc per a la senyera de 17,14 metres que s'exhibeix plantada a la plaça exterior que dona accés a l'antic mercat de Barcelona.

L'actual directora del Born recorda que aquest és "un espai de 8.000 m² que acumula molts segles d'experiència urbana". "Un lloc com el Born –argumenta Montserrat Iniesta– no es pot fossilitzar en un sol moment de la història. La seva riquesa és tan gran que requereix múltiples lectures i mirades". Segons la responsable d'aquesta instal·lació, "la part simbòlica es pot expressar a la bandera de plaça, en un monument, però el Born no és un monument, sinó un espai obert a diverses interpretacions i al debat".

El març passat es va presentar el pla director –amb l'horitzó de l'any 2025– i actualment s'estan treballant les propostes i mesures que donaran cos a la programació del Born els pròxims tres anys... si és que un nou canvi polític a

La monumental senyera, amb un pal de 17,14 metres d'alçària, que presideix l'entrada del Born

panyat de la parella i que en un 50% dels casos té intenció de repetir. La directora assegura que un dels objectius dels pròxims anys serà diversificar els segments de públic adreçant-se especialment als joves. I el turista? En una zona tan centrada de la ciutat, en ple rovell de l'ou turístic de Barcelona, els visitants estrangers representen entorn d'un 27% del total del recinte.

Jaume Ciurana, regidor de Cultura de l'Ajuntament el moment que el Born va obrir portes ara fa cinc anys, fa una lectura ben diferent de la trajectòria del centre els últims tres anys. El regidor convergent detecta "desídia" (a parer seu, després de la inaugural sobre el setge del 1714 no hi ha hagut cap

L'OPOSICIÓ NACIONALISTA
El regidor Ciurana lamenta que s'estigui desaprofitant "un espai tan potent"

EL BARRI
La presidenta dels comerciants nega que el recinte hagi tingut un efecte dinamitzador

exposició potent), com també "voluntat de dissimular o disminuir el simbolisme" del Born. Ciurana remarca que fa temps que fins i tot la llibreria està tancada. "És un espai molt potent, però alhora molt desaprofitat", conclou el polític nacionalista, que lamenta, així mateix, l'oblit en què l'actual govern ha sumit un altre projecte de la breu era Trias. El govern municipal de CiU concebia el Born com a peça clau d'un eix civico-cultural que havia de partir de la plaça Sant Jaume i desembocar a la Ciutatella. "És lamentable crear el passeig Picaso i trobar-te quatre edificis (el castell dels Tres Dragons, l'Umbracle, l'Hivernacle i l'antic museu Martorell pràcticament tancats i barrats i sense plans de futur", afirma Jaume Ciurana, que recorda, entre altres projectes que van quedar al calaix, el de convertir el primer d'aquests predis, obra de l'arquitecte modernista Lluís Domènech i Montaner, en la Casa del Conte, un gran espai dedicat a la literatura infantil i juvenil.

La reobertura del Born el 2013 –i la seva conversió en plaça coberta i permeable, com també la transformació de l'entorn en zona de vianants– en certa manera va trencar la barrera que el recinte, tancat i abandonat, provocava a la zona. Tot i això algunes veus posen en dubte que hagi servit per dinamitzar, com s'esperava, un barri que, d'un temps ençà, se sent menyspreat per les autoritats locals en aspectes com la neteja, la seguretat o la promoció econòmica.

Aquesta és la denúncia que lidera Marga Domingo, presidenta de l'associació Born Comerç. Segons Domingo, falta integració de l'equipament cultural al barri –administració i entitats podrien començar converses ben aviat per corregir aquest dèficit– i la programació del centre no resulta prou atractiva per actuar com a reclam. "Vam esperar molts anys que obrís i, la veritat, no hem notat una gran millora", diu la portaveu dels comerciants. ●

LA POLÈMICA

'Exhumació' i 'lapidació' del dictador

■ **L'exhumació** –descansava en un magatzem, on va perdre el cap– de l'estàtua equestre de Franco obra de Josep Viladomat va provocar l'octubre del 2016 la polèmica més mediàtica del Born. Es tractava de reflexionar sobre "la impunitat del franquisme" i "la banalització de l'espai públic", però l'abatiment i **lapidació** (amb ous i pintura en lloc de pedres) de l'efigie del dictador va fer que la reflexió durés només tres dies, el temps que va trigar a ser retirat. Per l'exposició de pagament que incloïa aquesta escultura hi van passar 12.252 persones, una mitjana d'unes 150 al dia.

Un cap fals de Franco al costat de l'estàtua decapitada

XAVIER GÓMEZ / ARXIU

CRONOLOGIA

- 1876** S'inaugura el mercat del Born, obra de Josep Fontserè
- 1971** Tancament del mercat. L'activitat comercial es trasllada a Mercabarna
- 1977** Primer acord per construir al Born la Biblioteca Provincial de Barcelona
- 2001** Les excavacions posen al descobert el jaciment de 8.000 m²
- 2002** Es descarta la reconversió de l'antic mercat en biblioteca
- 2013** Obre les seves portes el Born Centre Cultural

L'Ajuntament no comporta una nova revisió dels plans ara dissenyats.

Després de la gran afluència de públic del primer any –amb la lògica curiositat dels barcelonins per descobrir un recinte tancat des dels anys setanta– el nombre de visitants del Born s'ha estabilitzat els últims tres anys una mica per sota dels 1,5 milions. Per visitants s'entenen aquelles persones que entren al recinte, paguin entrada o no per a les exposicions o participin o no en algunes de les activitats programades. Els usuaris representen, en el millor dels casos, menys d'un 10% d'aquesta xifra.

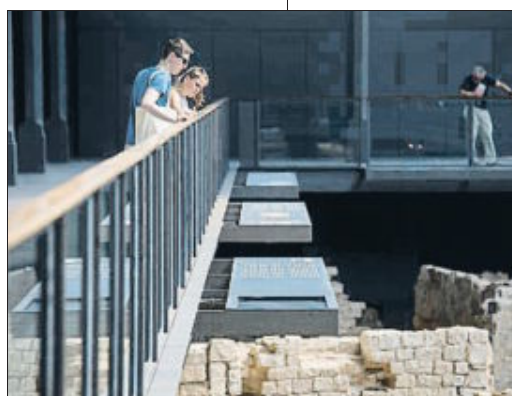
El públic del Born té un perfil barceloní, d'entre 40 i 50 anys d'edat, que visita el recinte acom-

L'OPINIÓ DE LA DIRECTORA

"El Born no és un monument, sinó un lloc obert a la reflexió i el debat"

ELS OBJECTIUS

Els responsables de l'equipament cultural volen atreure més públic jove

Visitants del Born

ANA JIMÉNEZ